

Güncel Ekonomi Çalışmaları III

Editör
Harun BAL

© Copyright 2022

Bu kitabın, basım, yayın ve satış hakları Akademisyen Kitabevi A.Ş.'ne aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kağıt ve/veya başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Tablo, şekil ve grafikler izin alınmadan, ticari amaçlı kullanılamaz. Bu kitap T.C. Kültür Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır.

ISBN

978-625-8299-98-4

Kitap Adı

Güncel Ekonomi Çalışmaları III

Editör

Harun BAL

ORCID iD: 0000-0003-0878-8253

Yayın Koordinatörü

Yasin DİLMEN

Sayfa ve Kapak Tasarımı

Akademisyen Dizgi Ünitesi

Yayıncı Sertifika No

47518

Baskı ve Cilt

Vadi Matbaacılık

Bisac Code

BUS000000

DOI

10.37609/akya.2123

GENEL DAĞITIM

Akademisyen Kitabevi A.Ş.

Halk Sokak 5 / A Yenışehir / Ankara

Tel: 0312 431 16 33

siparis@akademisyen.com

www.akademisyen.com

ÖNSÖZ

Akademisyen Yayınevi yöneticileri, yaklaşık 30 yıllık yayın tecrübesini, kendi tüzel kişiliklerine aktararak uzun zamandan beri, ticarî faaliyetlerini sürdürmektedir. Anılan süre içinde, başta sağlık ve sosyal bilimler, kültürel ve sanatsal konular dahil 2000'ni aşkın kitabı yayımlamanın gururu içindedir. Uluslararası yayınevi olmanın alt yapısını tamamlayan Akademisyen, Türkçe ve yabancı dillerde yayın yapmanın yanında, küresel bir marka yaratmanın peşindedir.

Bilimsel ve düşünsel çalışmaların kalıcı belgeleri sayılan kitaplar, bilgi kayıt ortamı olarak yüzlerce yılın tanıklarındır. Matbaanın icadıyla varoluşunu sağlam temellere oturtan kitabın geleceği, her ne kadar yeni buluşların yörüngesine taşınmış olsa da, daha uzun süre hayatımızda yer edineceği muhakkaktır.

Akademisyen Yayınevi, kendi adını taşıyan **“Bilimsel Araştırmalar Kitabı”** serisiyle Türkçe ve İngilizce olarak, uluslararası nitelik ve nicelikte, kitap yayımlama sürecini başlatmış bulunmaktadır. Her yıl Mart ve Eylül aylarında gerçekleşecek olan yayımlama süreci, tematik alt başlıklarla devam edecektir. Bu süreci destekleyen tüm hocalarımıza ve arka planda yer alan herkese teşekkür borçluyuz.

Akademisyen Yayınevi A.Ş.

İÇİNDEKİLER

Bölüm 1	Yatırım ile Faiz Oranının Birbirine Etkileri: Türkiye Örneği..... 1 <i>Cihan ÇOBANOĞLU</i> <i>İlhan KESKİN</i>
Bölüm 2	Günümüzde Sürdürülebilir Kalkınma Çerçevesinde Yeşil Bankacılığın Önemi..... 21 <i>Serkan DEMİREL</i> <i>Başak ÖZARSLAN DOĞAN</i>
Bölüm 3	Finansal Gelişme ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki: Türkiye Üzerine Ampirik Bir Analiz..... 39 <i>Hicran KASA</i> <i>Kubilay Çağrı YILMAZ</i> <i>Mehmet SANDAL</i>
Bölüm 4	Finansal Piyasalarda İçeriden Öğrenenlerin Ticareti'nin İşletme Yönetimi, Finansal Piyasalar, Ekonomi ve Hukuk Bağlamında Değerlendirilmesi 59 <i>Barış AKSOY</i>
Bölüm 5	Türkiye'de Motorin Akaryakıtının Satış Fiyatını Etkileyen Değişkenlerin Tespit Edilmesinde Faktör Analizi Yaklaşımı 79 <i>Cahit ÇELİK</i> <i>Gülşen KIRAL</i>
Bölüm 6	Paranın Dolanım Hızının Zaman Serisi Özellikleri..... 95 <i>Uğur SİVRİ</i>
Bölüm 7	Obezite ve Yoksulluk: Türkiye Örneği 103 <i>Banu BEYAZ SİPAHİ</i>
Bölüm 8	Türkiye'de Elementer Sigorta Sektörünün (Bütünleşik Piprecia-E + Smart Yöntemiyle) Performans Analizi..... 119 <i>Naci YILMAZ</i>
Bölüm 9	Türkiye'deki İşletmelerin Dijital Olgunluğu..... 133 <i>Filiz GÜRDER</i>

YAZARLAR

Dr. Öğr. Üyesi Barış AKSOY

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve
İdari Bilimler Fakültesi, Finans AD.
ORCID: 0000-0002-1090-5693

Dr. Cahit ÇELİK

Çukurova Üniversitesi, İktisadi, İdari ve
Sosyal Bilimler Fakültesi,
ORCID: 0000-0001-9349-8052

Arş. Gör. Cihan ÇOBANOĞLU

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi,
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sayısal
Yöntemler AD.
ORCID: 0000-0001-5698-318X

Dr. Öğr. Üyesi Serkan DEMİREL

İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi,
İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü
ORCID: 0000-0002-7285-1504

Dr. Öğr. Üyesi Başak ÖZARSLAN DOĞAN

İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi,
İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi,
Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü
ORCID: 0000-0002-5126-7077

Doç. Dr. Filiz GÜRDER

Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi,
Veri İletişimi ve Bilgisayar Ağları AD.
ORCID: 0000-0002-2024-4374

Doç. Dr. Hicran KASA

Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara
Havacılık Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma
Hizmetleri Bölümü
ORCID: 0000-0001-7266-0313

Dr. İlhan KESKİN

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi
ORCID: 0000-0002-4790-8599

Prof. Dr. Gülsen KIRAL

Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, İstatistik AD.
ORCID: 0000-0002-0541-0178

Arş. Gör. Dr. Mehmet SANDAL

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi
ve İdari Bilimler Fakültesi, İstatistik AD.
ORCID: 0000-0001-7396-0801

Prof. Dr. Uğur SİVRİ

Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi
ve İdari Bilimler Fakültesi, Sayısal
Yöntemler AD.
ORCID: 0000-0002-1459-4415

Dr. Öğr. Üyesi Banu BEYAZ SİPAHİ

Tarsus Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri
Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve
Organizasyon Bölümü
ORCID: 0000-0002-5242-5049

Dr. Öğr. Üyesi Kubilay Çağrı YILMAZ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme
Fakültesi, İktisat Politikası AD.
ORCID: 0000-0002-2489-9968

Doç. Dr. Naci YILMAZ

Doğuş Üniversitesi, İktisadi ve İdari
Bilimler Fakültesi, İngilizce İktisat
Bölümü
ORCID: 0000-0003-0107-6448

BÖLÜM 1

YATIRIM İLE FAİZ ORANININ BİRBİRİNE ETKİLERİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Cihan ÇOBANOĞLU¹

İlhan KESKİN²

GİRİŞ

Reel yatırım hem iktisat hem de işletme finansı alanında önemli bir konudur. Yatırımın iktisat için önemi, onun hem iş döngüleri hem de büyüme ile olan ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Bir taraftan yatırım, doğası gereği uzun vadelidir ve gelecekle ilgili beklentilerden kolayca etkilenmektedir. Bu nedenle gayri safi yurtiçi hasıla içindeki en oynak unsurdur ve iş döngülerinin ortaya çıkmasında önemli bir role sahiptir. Diğer taraftan yatırım, mevcut üretim kapasitesinin artmasını sağlayarak ekonomik büyümeyi ve istihdam artışını sağlamaktadır. Yatırımın işletme için önemi, işletmenin kendisinin bir yatırım olmasından kaynaklanmaktadır. İşletme bir yatırım olarak ortaya çıktıktan sonra bile faaliyetlerine devam edebilmek, varlıklarını ve kârlarını büyütebilmek için yeni yatırımlara sürekli ihtiyaç duymaktadır. Yatırımların sağladığı büyüme sayesinde bir taraftan işletmenin pazar payı ve rekabet gücü artarken diğer taraftan işletme ölçek ekonomisinden daha çok faydalanmaktadır.

Hem sabit yatırım teorilerinde hem de faiz teorilerinde yatırım ile faiz oranının ilişkili olduğu sıklıkla vurgulanmaktadır. Ancak bu ilişkinin yapısı karmaşıktır ve ilişkinin yönü hakkında literatürde bir uzlaşma yoktur. Bir taraftan firmalar ancak beklenen getirisinin sermaye maliyetinin üzerinde olduğu yatırım projelerini kabul etmektedir. Aksi halde yatırımdan sağlanan getiri o yatırımı finanse etmek için kullanılan sermayenin maliyetini karşılamamaktadır. Sermaye maliyetinin ana unsuru faiz oranıdır çünkü bir firmanın hem borçlanma maliyeti ve hem de özsermaye maliyeti risksiz faiz oranının bir fonksiyonudur. Faiz oranları arttığında sermaye maliyeti artmaktadır ve kabul edilebilir yatırım projelerinin sayısı ve dolayısıyla yatırımlar azalmaktadır. Diğer taraftan yatırımlar için fon

1 Arş. Gör., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sayısal Yöntemler AD. cihancobanoglu@ibu.edu.tr,

2 Dr., Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, ilhankeskin@ibu.edu.tr

faiz oranının yatırıma negatif etkisi devam ederken diğer yandan yatırımın faiz oranına pozitif etkisi ortaya çıkmaktadır. Yüksek getirili dönemlerde yatırım katsayısındaki fark tahminine göre, yatırım bir standart sapma arttığında faiz oranı 50 puan artmaktadır ve yatırım bir standart sapma azaldığında faiz oranı 50 puan azalmaktadır.

Yatırım denklemi en küçük kareler ile tahmin edildiğinde, faiz oranı katsayısında düşük getirili dönemlerde bir yanlılık yoktur fakat yüksek getirili dönemlerde tersine nedensellik nedeniyle pozitif yanlılık mevcuttur. Bulgulara göre bu yanlılık, faiz oranının yatırıma olan negatif etkisini yüksek getirili dönemlerde sıfırdan farksız ve hatta pozitif göstermektedir. Faiz oranı denklemi en küçük kareler ile tahmin edildiğinde ise, yatırım katsayısında hem düşük getirili dönemlerde hem de yüksek getirili dönemlerde negatif yanlılık mevcuttur. Bulgulara göre bu yanlılık, düşük getirili dönemlerde yatırımın faiz oranına etkisi olmamasına rağmen bu etkiyi negatif göstermektedir ve yüksek getirili dönemlerde ise yatırımın faiz oranına olan pozitif etkisini zayıf göstermektedir.

Çalışmada ortaya konan katsayı yanlılıklarının ihmal edilmesi, faiz oranının yatırıma güçlü negatif etkisini ve yatırımın faiz oranına güçlü pozitif etkisini zayıf gösterebilir. Çalışmanın örnekleme benzer örneklemlerde yatırım ile faiz oranı arasında zayıf bir pozitif ilişki bulunmasına yol açabilir. Diğer örneklemlerde ise, yatırım ile faiz oranı arasında bulunan ilişki, yüksek getirili dönemlerin ağırlığına bağlı olarak örneklemden örnekleme değişebilir. Çalışma hem tersine nedenselliğin ortaya çıkardığı yanlılıkları ortaya koymak, hem de faiz oranının yatırımı negatif yönde ve yatırımın faiz oranını pozitif yönde etkilediğini göstermek bakımından literatüre katkı sağlamaktadır. Çalışma, düşük getirili dönemlerde yatırımları uyarmak ve yüksek getirili dönemlerde yatırımların sürmesini sağlamak için faiz oranlarını düşürecek veya artmasını önleyecek politikaların uygulanmasını önermektedir.

KAYNAKÇA

- Agrawal, P. (2004). Interest Rates and Investment in East Asia: An Empirical Evaluation of Various Financial Liberalisation Hypotheses, *Journal of Development Studies*, 40(3), 142–173. <https://doi.org/10.1080/0022038042000213238>
- Baldi, G. ve Lange, A. (2019). The Interest Rate Sensitivity of Investment. *Credit and Capital Markets*, 52(2), 173–190. <https://doi.org/10.3790/ccm.52.2.173>
- Crown, W. H., Henk, H. J. ve Vanness, D. J. (2011). Some Cautions on the Use of Instrumental Variables Estimators in Outcomes Research: How Bias in Instrumental Variables Estimators is Affected by Instrument Strength, Instrument Contamination, and Sample Size. *Value in Health*, 14(8), 1078–1084. <https://doi.org/10.1016/j.jval.2011.06.009>
- Demirbaş, M. (2000). Türkiye’de Faiz Oranlarının Yatırımlar Üzerindeki Etkisi (1980-1997 Dönemi

- Örneği). *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 5 (2), 81–92.
- Eisner, R. (1969). Tax Policy and Investment Behavior: Comment. *The American Economic Review*, 59(3), 379–388. <https://jstor.org/stable/1808969>
- Fazzari, S. M. (2015). Monetary Policy, Financial Structure, and Investment. G. A. Dymski, G. Epstein ve R. Pollin (Ed.), *Transforming the U.S. Financial System: Equity and Efficiency for the 21st Century* içinde. New York: Routledge.
- Fisher, I. (1930): *The Theory of Interest as Determined by Impatience to Spend Income and Opportunity to Invest it*. New York: The Macmillan Company.
- Hambur, J. ve La Cava, G. (2018). *Do Interest Rates Affect Business Investment? Evidence from Australian Company-level Data*. (Reserve Bank of Australia Discussion Paper No. 2018-05),
- Hueter, I. (2016). *Latent Instrumental Variables: A Critical Review*. (Institute for New Economic Thinking Working Paper No. 46). <https://doi.org/10.2139/ssrn.2817701>
- Jorgenson, D. W. (1963). Capital Theory and Investment Behavior. *The American Economic Review*, 53(2), 247–259.
- Keynes, J. M. (2018). *The General Theory of Employment, Interest, and Money*. Cham: Springer. (Original çalışma 1936’da basıldı). <https://doi.org/10.1007/978-3-319-70344-2>
- Khurshid, A. (2015). The Effect of Interest Rate on Investment; Empirical Evidence of Jiangsu Province, China. *Journal of International Studies Vol*, 8(1), 81–90. <https://doi.org/10.14254/2071-8330.2015/8-1/7>
- Lane, K., ve Rosewall, T. (2015). Firms’ Investment Decisions and Interest Rates. *Reserve Bank of Australia Bulletin*, 1–7.
- Lian, C., Ma, Y., ve Wang, C. (2019). Low Interest Rates and Risk-Taking: Evidence From Individual Investment Decisions. *The Review of Financial Studies*, 32(6), 2107–2148.
- Mankiw, N. G. (2017). *Makroekonomi*. (Ö. F. Çolak, Çev.) (2. bs.). Ankara: Efil Yayınevi.
- Maradze, T. C. ve Nyoni, T. (2020). An Empirical Investigation of the Impact of Interest Rates on Private Investment in Zimbabwe (1980–2015), *International Journal of Advance Research and Innovative Ideas in Education*, 6(6), 1425–1437.
- McKinnon, R. 1973. *Money and Capital in Economic Development*. Washington: Brookings Institutions.
- Moyo, C., ve Le Roux, P. (2018). *Interest Rate Reforms and Economic Growth: The Savings and Investment Channel*. (Munich Personal RePEc Archive Working Paper No. 85297). <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/85297>
- Ngoma, G., Bonga, W. G. ve Nyoni, T. (2019). Macroeconomic Determinants of Private Investment in Sub-Saharan Africa. *Journal of Economics and Finance*, 4(3), 1–8.
- Olaniyi, E. (2019). How Much is too much? The Threshold Effects of Interest Rate on Growth and Investment in Nigeria. *Journal of Management & Administration*, 2019(1), 69–98.
- Pattanaik, S., Behera, H., Kavediya, R. ve Shrivastava, A. (2020). Investment Slowdown in India – an Assessment. *Macroeconomics and Finance in Emerging Market Economies*, 15(2), 1–16. <https://doi.org/10.1080/17520843.2020.1865650>
- Sharpe, S. A. ve Suarez, G. (2015) Why Isn’t Investment More Sensitive to Interest Rates: Evidence from Surveys. *SSRN Electronic Journal*. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2667352>
- Shaw, E. (1973). *Financial Deepening in Economic Development*. New York: Oxford University Press.
- Stiglitz, J. E. ve Weiss, A. (1981). Credit Rationing in Markets with Imperfect Information. *The American Economic Review*, 71(3), 393–410.
- Türkay, H. ve Demirbaş, M. (2012). Türkiye Ekonomisinde Yatırımların Faiz ve Gelir İlişkisinin ARDL Yaklaşımı ile Analizi, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 3(2), 1–16.

BÖLÜM 2

GÜNÜMÜZDE SÜRDÜRÜLEBİLİR KALKINMA ÇERÇEVESİNDE YEŞİL BANKACILIĞIN ÖNEMİ

Serkan DEMİREL¹

Başak ÖZARSLAN DOĞAN²

GİRİŞ

Günümüzde sınırsız olan insan ihtiyaçlarının gelecek dönemlerde de bu şekilde olması bilinen bir durumdur. Böylelikle her dönemin ihtiyaçlarının kendi zaman dilimi içerisinde giderilmesi beklenmektedir. Fakat bir yandan sanayileşme ve nüfus artışı diğer yandan bu artışlar karşısında ihtiyaçların temin edilmesi giderek daha karmaşık bir süreci beraberinde getirmektedir.

Son yıllarda söz konusu ihtiyaçların karşılanması için gelecek nesillerin kendi ihtiyaçlarını karşılama imkanlarının tehlikeye girdiği iktisat literatüründe sık tartışılan konuların başında yer almaktadır. Bu kapsamda 'sürdürülebilir kalkınma' kavramı gündeme gelmektedir. Sürdürülebilir kalkınma kavramı gelecek nesillerin refah seviyelerinde bir azalış meydana getirmeden toplumun refah seviyesini en üstte tutabilmeyi ifade etmektedir. Sürdürülebilir kalkınmanın temel amacını oluşturan bu görüş, hemen hemen bütün alanlarda kendine yer bulabilmektedir. Bu alanlardan birini de kuşkusuz bankacılık sektörü oluşturmaktadır.

Bankacılık sektöründe son yıllarda yeşil bankacılığın önemi oldukça artmıştır. Bankaların sürdürülebilir bir büyüme yakalamaları ve pazar paylarını arttırmaları için doğal kaynakları doğru şekilde kullanmaları çok önemlidir. Yeşil bankacılık hem sosyal ve çevresel projelere katkı sağlayacak hem de maliyetlerinde azalış verimliğinde de artış sağlayacaktır. Bankalar yeşil bankacılığı doğrudan ve dolaylı olmak üzere 2 türlü uygulamaktadırlar. Doğrudan yeşil bankacılığı kullanarak şirket içi sistemlerini daha çevreci bir firma haline getirerek gerçekleştirmekte. Dolaylı olarak ise paydaş firmaların ekolojik ve yenilenebilir enerji gibi projeleri-

1 Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü, sdemirel@gelisim.edu.tr

2 Dr. Öğr. Üyesi, İstanbul Gelişim Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Uluslararası Ticaret ve İşletmecilik Bölümü, bozarslan@gelisim.edu.tr

lir kalkınmanın sağlanmasında kurumların, işletmelerin ve finans sektörünün de belirli dönüşümleri gerçekleştirmesi gerekmektedir.

Çalışmada sürdürülebilir kalkınma üzerinde bankacılık sektörünün etkisi teorik olarak incelenmiş ve hem dünyada hem de Türkiye’de bu alandaki uygulamalara yer verilmiştir. Sürdürülebilir kalkınma sürecinde yaşanan dönüşümde bankacılık sektörünün önemi büyüktür. Çünkü bankacılık sektörü müşterileri ve paydaşları ile büyük bir kitleye sahiptir. Bu çerçevede hem Türkiye’de hem de dünyada finans sektöründe önemli bir yer tutan bankacılık sektörü gerek kullandığı ürünler ve kredilerle gerek desteklediği projelerle söz konusu sürece desteğini artırmalıdır. Dünyanın hızlı bir şekilde kirlenmesine rağmen bizim insanoglu olarak bu kirlenmenin önüne geçmemiz mümkündür. Küresel anlamda yapılan bu çalışmalar hem politik hem de ekonomik olarak desteklenmekte ülkelerin bu bağlamda üzerlerine düşen sorumlulukları yerine getirmesi beklenmektedir. Özellikle ülkemizde doğal hayatın korunması, çevre bilincinin yaygınlık kazanması için çevre dostu projeler bankalar tarafından düşük faiz oranlarıyla desteklenmeli devlet bu doğrultuda bankaları cesaretlendirmelidirler. Yasal olarak bankalara birtakım destekler sağlanmalı hazineden alınacak kaynakların yeşil projelere göre faizlerinin ya da vergilendirmelerinin düşük olacağı taahhüt edilmeli ve devlet tarafından teşhir edilmelidir. Bankalarda bu projelere daha fazla fon kaynağı ayırmaları gerekmekte aynı zamanda kendi içerisinde dijitalleşmeyi de kullanarak tüm faaliyetlerini kolay ve doğa dostu işlemler haline getirmeli böylelikle çevre dostu oldukları tutundurma faaliyetlerinde vurgulanmalı bu durum özellikle toplum önünde çevresel konulara duyarlı olunulduğunun ispatı haline gelecek sonuçta bu durum bankanın müşteri sayısını arttıracak ve bankanın imajını yükseltecektir. Kar anlamında artış sağlayacak ayrıca bankaların çevresel konularda sosyal sorumluluklarını yerine getirdiği doğa dostu firmaların finansal olarak desteklendiğini küresel anlamda ilan edilecek bu da fon sağlayıcıların dikkatini çekecek ve marka bazında farkındalık oluşmasını sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

- Ahmad, Fayez, Zayed, Nurul Muhammed and Harun, Md. ASHraf (2013), “Factors behind the Adoption of Green Banking by Bangladeshi Commercial Banks”, *ASA University Review*, Vol. 7 No. 2, July–December, 241.255.2013
- Alagöz, M. (2004), Sürdürülebilir kalkınmanın paradigması, Selçuk Üniversitesi İİBF Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar, sayı: 4, 1-23.
- Altun-Ada Ayşe, ve Kılıç, Z. (2014). Sürdürülebilir kalkınma ve sürdürülebilir bankacılık: Ab ve Türkiye’deki uygulamalar1. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (42), 203-212.
- Bahl, Sarita (2012), “Green Banking – The New Strategic Imperative”, *Journal of Asian Research Consortium*, Volume 2, Issue 2, 176-185.

- Barhate, G.H., and Tamboli, Mohasin A (2016), "Green Banking: An Overview", IBMRD's Journal of Management & Research, Volume 5 ,Issue 2, September, Print ISSN : 2277-7830, Online ISSN: 2348 – 5922, 49-52.
- Bayraktutan Y. (2011), Ekolojik iktisat ve kalkınmanın sürdürülebilirliği, Akademik ve Çalışmalar Dergisi, 3 (4), 17-36.
- Bharı, Akissa. (2011), Integrated Urban Water Management (IUWM): Toward Diversification and Sustainability, Global Water Partnership
- Bihari, Suresh Chandra, Bhavna Pandey (2015), "Green banking in India", Journal of Economics And International Finance, 1-17.
- Biswas, Nigamananda (2011), "Sustainable Green Banking Approach: The Need of the Hour", Business Spectrum, Volume-I, No.-1, January – June, 32-38.
- BLOOMBERG (2017). Investors are willing to pay a "Green" premium. Bloomberg New Energy Finance report.
- CAIAA (2016), Chartered Alternative Investment Analyst Association, Alternative Investment Analyst Review, https://www.caia.org/sites/default/files/AIAR_Q2_2016_02_GreenBonds.pdf
- Chang NJ, Fong CM (2010). Green product quality, green corporate image, green customer satisfaction, and green customer loyalty. Afr. J. Bus. Manage. 4(13): 2836-2844.
- Cochu, A., Glenting, C., Hogg, D., Georgiev, I., Skolina, J., Eisinger, F., Jespersen, M., Agster, R., Fawkes, S., Vr Chowdhury, T. (2016), Study on the potential of green bond finance for resource-efficient investments, European Commission Report
- Dharwal, M., & Agarwal, A. (2013). Green Banking: An Innovative Initiative for Sustainable Development.
- Garg, Shruti (2015), "Green Banking: An Overview", Global Journal of Advanced Reserch, Vol-2, Issue-8 PP. 1291-1296.
- Gelder, Jan Willem van (2006), "Sustainable banking in practice: A closer look at the nominees for the 2006 Financial Times Sustainable Banking Awards", Banktrack, Profundo.
- Ginovsky, J. (2009). Green banking - Inside and out. Community Banker, 30-32.
- Gizep, R. (2019). *Doğaya saygılı yeşil finans: Dünya ve Türkiye uygulamaları*, Yüksek Lisans Tezi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Goldar, B.N. (2007). "Impact of Corporate environmental performance or profitability and market value: A case study of India firms", Paper presented in National Conference on *Expanding Freedom: Towards Social and Economic Transformation in Globalised World*. April 11-13. Delhi: Institute of Economic Growth.
- Goyal, Krishin. A. and JOSHI, Vijay (2011), "Mergers in Banking Industry of India: Some Emerging Issues". Asian Journal of Business and Management Sciences, 1(2): 157-165.
- Gupta, Jeena (2015), "Role of Green Banking in Environment Sustainability-A study of selected Commercial Banks in Himachal Pradesh", International Journal of Multidisciplinary Research and Development, Volume: 2, Issue: 8, 349-353.
- Gupta, S. (2003). "Do stock market penalise environment-unfriendly behaviour? Evidence from India", *Working Paper Series* No- 116. Delhi School of Economics
- Güler, Ozan ve Ekrem, Tufan (2015), "Yeşil Kredilere Otel İşletmelerinin Bakış Açıları: Antalya'daki 4-5 Yıldızlı Oteller Üzerine Bir Araştırma", Anatolia: Turizm araştırmaları dergisi, Cilt:26, 80-96.
- Gündoğan A.C. ve Bitlis, M. (2018) Dönüşen Dünyada Fırsatları Yakalamak: Sürdürülebilir Finans Görünümü 2018, ESCARUS.
- <http://opim.wharton.upenn.edu/gc/philadelphia/abstract/Guo.pdf>
- Jaggi, Geetika (2014), " Green Banking: Initiatives", By SBI and ICICI. PARIPEX – INDIAN JOURNAL OF RESEARCH, 3 (6), 121-122. Retrieved on 25 January 2015 from: http://theglobaljournals.com/paripex/ file.php?val=June_2014_140.291.9919_31586_38.pdf.
- Jeucken, M. (2001). *Sustainable Finance and Banking, The finance Sector and The Future of the Planet*. London: Earthscan. <http://www.environmentalleader.com>; July 2011; (Erişim Tarihi 28.07.2012)

- Jha, N., & Bhome, S. (2013). A Study of Green Banking Trends In India. Abhinav, 127-132.
- Jha, Nishikant, Shraddha Bhome (2013), "A Study of Green Banking Trends in India", International Monthly Refereed Journal of Research In Management & Technology, Volume II, May'13, 127-132.
- Joshi, Nirav R and Shah, . Suraj M (2017), "Green Banking: A Tool for Sustainable Development in 21st Century", IJEMR, Vol 7 Issue 02 – Online – ISSN 2249–2585, February, 1-12.
- Kalra, Rajiv (2016), Green Banking: A Modern Approach For Sustainable Development, International Journal of Business Quantitative Economics and Applied Management Research, Volume-3, Issue-3, August, 96-107.
- Kapoor, Neeru, Jaitly, Meenu and GUPTA Rishi (2016), "Green Banking: A step towards Sustainable Development", International Journal of Research in Management, Economics and Commerce, Volume 06, Issue 07, July, 69-72.
- Kaypak, Ş. (2011), Küreselleşme sürecinde sürdürülebilir bir kalkınma için sürdürülebilir bir çevre, KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi, 13 (20), 19-33.
- Kuloğlu, E., & Öncel, M. (2015). Yeşil Finans Uygulaması Ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 2-19.
- Malik, Preeti, Alka Mittal, Harish Singh (2015), "A Future Perspective Study of Green Banking" International Journal of Advanced Research in Engineering & Management, Vol 01, Issue 09, 117-121.
- Malu, S., Agrawal, R., & Jajoo, D. (2014, 03 04). Gallery: TMU. Retrieved from TMU: <http://tmu.ac.in/gallery/viewpointscdip2013/pdf/track3/T-323.pdf>
- Marzio, Remus (2007), "Green Banks, Ethical Banks, Seed Banks: Too Many Eco Something Banks" Covalence Analyst Papers. Geneva: Covalence SA.
- Öner Kaya, E.(2010), Sürdürülebilir kalkınma sürecinde bankaların rolü ve Türkiye'de sürdürülebilir bankacılık uygulamaları, İşletme Araştırmaları Dergisi, 2 (3), 75-94.
- Özarslan, B. (2017). *Rüzgar enerjisinin sürdürülebilir kalkınma üzerindeki ekonomik etkisi: Türkiye örneği* (Master's thesis, ESOGÜ, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Özer Mustafa (2017), Yeşil Tahviller, Gösterge Dergisi, https://www.tspb.org.tr/wpcontent/uploads/2015/07/GOSTERGE_KIS_2017_opt.pdf (Erişim Tarihi: 01.07.2022)
- Ritu (2014), "Green Banking: Opportunities And Challenges", International Journal of Informative & Futuristic Research (IJIFR), 34-37, Volume 2, Issue 1,
- Sakuda, M. (2015). Hawaii's Green Energy Market Securitization(GEMS) Program. Presentation, Hawaii. <https://naseo.org/Data/Sites/1/naseo-gems-update-2015-08-04.pdf>
- Seydioğulları, H. S. (2013), "Sürdürülebilir Kalkınma için Yenilenebilir Enerji" , Planlama, C:23, No:1, ss: 19-25.
- Tandoğan, D., & Özyurt, H. (2013). Bankacılık Sektörünün Ekonomik Büyüme ve Sürdürülebilir Ekonomik Kalkınma Üzerine Etkisi: Türkiye Ekonomisi Üzerine Nedensellik Testleri (1981-2009). *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 35(2), 49-80.
- TBB, Bankacılık Sektörü İçin Sürdürülebilirlik Klavuzu, 2021 (<https://www.tbb.org.tr/surdurulebilirlik/tbb-surdurulebilirlik-klavuzu.html>).
- The Sustainability Bond Guidelines (SBG) 2018 <https://www.icmagroup.org/green-social-and-sustainability-bonds/sustainability-bond-guidelines-sbg/> TSKB Green / Sustainable Bond, Allocation & Impact Reporting 2017
- Tıraş, H.H. (2012), Sürdürülebilir kalkınma ve çevre: teorik bir inceleme, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, ss.57-73.
- Un, M., Kaminker, C., Kidney, S. ve Pfaff, N. (2016), Green Bonds: Country Experiences, Barriers and Options, G20 Green Finance Study Group Report, http://unepinquiry.org/wp-content/uploads/2016/09/6_Green_Bonds_Country_Experiences_Barriers_and_Options.pdf
- United Nations Environment Programme Finance Initiative (UNEP FI); Green Financial Products and Services (Report); Canada 2007.
- Vadrale, Kavita S., V.P.Katti (2016), "Green Banking Initiatives by Indian Public and Private Sector Banks", The International Conference On Green Banking For Green Industry And Green Economy, 12th February to the 13th February in Belgaum, India, 1-14.

BÖLÜM 3

FINANSAL GELİŞME VE EKONOMİK BÜYÜME ARASINDAKİ İLİŞKİ: TÜRKİYE ÜZERİNE AMPİRİK BİR ANALİZ

Hicran KASA¹
Kubilay Çağrı YILMAZ²
Mehmet SANDAL³

GİRİŞ

Bir finansal sistemin gelişimi, ekonomi için birçok avantajı olabilecek finansal piyasalara erişimin artması, finansal piyasaların büyüklüğünün, etkinliğinin ve istikrarının geliştirilmesi şeklinde tanımlanabilir. Bu bağlamda finansal sistemin en temel işlevi ekonomilerde fon fazlası olan birimlerden fon ihtiyacı olan birimlere araçlar, finansal araçlar ve bu yönde yapılacak yasal düzenlemeler ile fon aktarımının sağlanabilmesidir. Bu aktarımın sağlanmasında kullanılacak gelişen ve çoğalan finansal araçlar reel ekonominin ilerlemesinde ayrıca, oluşabilecek enformasyon ve işlem maliyetlerinin azalmasında öncü rol oynamaktadır.

Küreselleşmeyle birlikte finansal piyasalara entegre olarak kaynakların doğru ve etkin kullanımını sağlayabilmek güçlü ekonomik büyümenin en önemli faktöründen biri haline gelmiştir. Özellikle sermaye stoku yetersiz olan ülkelerde finansal gelişim ve dış ticaretin artırılabilmesi büyümenin sağlanabilmesinde büyük önem arz etmektedir. Gelişmiş finansal piyasalar kamu tasarruflarının karlı yatırımlara kanalize olmasına, bilgiye erişim maliyetlerinin düşürülmesine, sermayenin etkin ve verimli dağılımına, ayrıca kurumların yönetim maliyetlerini de azalmasına olanak sağlamaktadır.

Gelişen finans sektörü aynı zamanda finansal hizmetlerin yaygınlaşmasını, çeşitlenmesini ve finansal derinleşmeyi beraberinde getirmekte böylelikle de kaynakların daha doğru tahsisini mümkün kılmaktadır. Finansal varlıkların alım satımının ya-

1 Doç. Dr., Türk Hava Kurumu Üniversitesi, Ankara Havacılık Meslek Yüksekokulu, Ulaştırma Hizmetleri Bölümü hkasa@thk.edu.tr

2 Dr. Öğr. Üyesi, Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İşletme Fakültesi, İktisat Politikası AD., kubilayc.yilmaz@gmail.com

3 Arş. Gör. Dr., Manisa Celal Bayar Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İstatistik AD., mehmet.sandal@cbu.edu.tr,

KAYNAKÇA

- Afşar, A. (2007). Finansal Gelişme İle Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişki. *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, (36), 188-198.
- Ağayev, S. (2012). Geçiş Ekonomilerinde Finansal Gelişme Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi. *Marmara Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Dergisi*, 32(1), 155-164.
- Altıntaş, H., & Ayrıçay, Y. (2010). Türkiye’de Finansal Gelişme Ve Ekonomik Büyüme İlişkisinin Sınır Testi Yaklaşımıyla Analizi: 1987–2007.
- Altunç, Ö. F. (2008). Türkiye’de Finansal Gelişme Ve İktisadi Büyüme Arasındaki Nedenselliğin Ampirik Bir Analizi. *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 3 (2), 113-127.
- Aslan, A. G. Ö., & Küçükaksoy, İ. (2006). Finansal Gelişme Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Türkiye Ekonomisi Üzerine Ekonometrik Bir Uygulama. *İstanbul University Econometrics And Statistics E-Journal*, (4), 25-38.
- Aslan, Ö., & Korap, H. L. (2006). Türkiye’de Finansal Gelişme Ekonomik Büyüme İlişkisi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (17), 1-20.
- Bagehot, W. (1873). *Lombard Street: A Description of the Money Market*. By Walter Bagehot. Henry S. King & Company 65 Cornhill & 12 Paternoster Row, London.
- Bhanumurthy, N. R., & Singh, P. (2013). Financial Sector Development And Economic Growth In Indian States. *International Journal Of Economic Policy In Emerging Economies*, 6(1), 47-63.
- Bozoklu, Ş., & Yılcı, V. (2013). Finansal Gelişme Ve İktisadi Büyüme Arasındaki Nedensellik İlişkisi: Gelişmekte Olan Ekonomiler İçin Analiz. *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(2), 161-187.
- Brown, R. L., Durbin, J., & Evans, J. M. (1975). Techniques for Testing the Constancy of Regression Relationships over Time. *Journal of the Royal Statistical Society. Series B (Methodological)*, 37(2), 149–192.
- Buflie, E. F. (1984). Financial Repression, The New Structuralists, And Stabilization Policy In Semi-Industrialized Economies. *Journal Of Development Economics*, 14(3), 305-322.
- Caporale, G. M., Howells, P. G., & Soliman, A. M. (2004). Stock Market Development And Economic Growth: The Causal Linkage. *Journal Of Economic Development*, 29(1), 33-50.
- Das, P. K., & Guha-Khasnobis, B. (2008). Finance and growth: An empirical assessment of the Indian economy. In *Financial development, institutions, growth and poverty reduction* (pp. 120-140). Palgrave Macmillan, London.
- Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1979). Distribution of the Estimators for Autoregressive Time Series With a Unit Root. *Journal of the American Statistical Association*, 74(366), 427–431.
- Engle, R. F., & Granger, C. W. J. (1987). Co-Integration and Error Correction: Representation, Estimation, and Testing. *Econometrica*, 55(2), 251–276.
- Gujarati, D.N. (1999). *Temel Ekonometri*, (Çeviri: Şenesen, Ü. ve Günlük Şenesen, G.). *Literatür Yayıncılık, İstanbul*.
- Hayaloğlu, P. (2015). Kırılgan Beşli Ülkelerinde Finansal Gelişme Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: Dinamik Panel Veri Analizi. *Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11(1), 131-144.
- İnançlı, S., Altıntaş, N., & İnal V. (2016). Finansal Gelişme Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi: D-8 Örneği. *Kastamonu Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14(4), 36-49.
- Johansen, S. (1988). Statistical analysis of cointegration vectors. *Journal of economic dynamics and control*, 12(2-3), 231-254.
- Johansen, S., & Juselius, K. (1990). Maximum likelihood estimation and inference on cointegration—with applications to the demand for money. *Oxford Bulletin of Economics and statistics*, 52(2), 169-210.

- Kandır, S. Y., & İskenderoğlu, A. (2007). Finansal Gelişme Ve Ekonomik Büyüme Arasındaki İlişkinin Araştırılması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16(2), 311-326.
- King, R. G., & Levine, R. (1993). Finance And Growth: Schumpeter Might Be Right. *The Quarterly Journal Of Economics*, 108(3), 717-737.
- Kuşçuoğlu, Ş. Y., & Yılmaz, Z. (2020). Farklı Gelir Düzeyindeki Ülkelerde Ticari Açıklık, Finansal Gelişme Ve Ekonomik Büyüme İlişkisi. *İbad Sosyal Bilimler Dergisi*, 148-170.
- Levine, R. (1997). Financial Development And Economic Growth: Views And Agenda. *Journal Of Economic Literature*, 35(2), 688-726.
- Levine, R. And Zervos, S. (1998). Stock Markets, Banks, And Economic Growth. *The American Economic Review*, Vol. 88 No. 3, Pp. 537-558.
- Levine, R., & Zervos, S. (1996). Stock Market Development And Long-Run Growth. *The World Bank Economic Review*, 10(2), 323-339.
- Lucas, R. (1988). On The Mechanics Of Economic Development. *Journal Of Monetary Economics*, 22, 3-42.
- Mckinnon, R.I. (1973). Money And Capital İn Economic Development (Brookmgs Instttutton, Washmgton, Dc).
- Mike, F., & Alper, A. E. (2021). Kırılgan Ekonomilerde Finansal Gelişme Düzeyinin Ekonomik Büyüme Üzerindeki Etkisi. *Business And Economics Research Journal*, 12(1), 49-64.
- Mtar, K., & Belazreg, W. (2020). Causal Nexus Between İnnovation, Financial Development, And Economic Growth: The Case Of Oecd Countries. *Journal Of The Knowledge Economy*, 1-32.
- Narayan, P. K. (2005). The saving and investment nexus for China: evidence from cointegration tests. *Applied economics*, 37(17), 1979-1990.
- Ozcan, B., & Ari, A. (2011). Finansal Gelisme Ve Ekonomik Büyüme Arasindaki Iliskinin Ampirik Bir Analizi: Türkiye Örneği. *Business And Economics Research Journal*, 2(1), 121.
- Pesaran, M. H., & Shin, Y. (1995). An autoregressive distributed lag modelling approach to cointegration analysis.. Cambridge University Press, Cambridge.
- Pesaran, M. H., Shin, Y., Ve Smith, R. J.. (2001). "Bounds Testing Approaches To The Analysis Of Level Relationships", *Journal Of Applied Econometrics*, 16(3):289-326.
- Robinson, J. (1952). The Generalization of the General Theory, in: The Rate of Interest and Other Essays (MacMillan, London).
- Rousseau, P. L., & Wachtel, P. (2000). Equity Markets And Growth: Cross-Country Evidence On Timing And Outcomes, 1980-1995. *Journal Of Banking & Finance*, 24(12), 1933-1957.
- Schumpeter, J. (1934). The theory of economic development Harvard University Press. *Cambridge, MA*.
- Shaw, E. S. (1973). Financial deepening in economic development. *Oxford Universtty Press, New York*.
- Shen, C. H., & Lee, C. C. (2006). Same financial development yet different economic growth: why?. *Journal of Money, Credit and Banking*, 1907-1944.
- Shin, Y., Yu, B., & Greenwood-Nimmo, M. (2014). Modelling asymmetric cointegration and dynamic multipliers in a nonlinear ARDL framework. In *Festschrift in honor of Peter Schmidt* (pp. 281-314). Springer, New York, NY.
- Van Nieuwerburgh, S., Buelens, F., & Cuyvers, L. (2006). Stock Market Development And Economic Growth İn Belgium. *Explorations İn Economic History*, 43(1), 13-38.
- Wamboye, E., & Mookerjee, R. (2014). Financial Development And Manufactured Exports: The African Experience. *International Journal Of Economic Policy İn Emerging Economies*, 7(1), 22-34.

BÖLÜM 4

FINANSAL PİYASALARDA İÇERİDEN ÖĞRENENLERİN TİCARETİ'NİN İŞLETME YÖNETİMİ, FINANSAL PİYASALAR, EKONOMİ VE HUKUK BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Barış AKSOY¹

GİRİŞ

Şeffaf ve etkin bir piyasa ile amaçlanan, bilginin aynı miktarda ve eşanlı olarak yatırımcılara dağıtılması ve bilginin fiyatlara olduğu gibi yansımaları beklenmektedir. Bilginin düzenli ve güvenilir akışı, yatırımcıların kararlarını güçlendirerek yatırımcılar arasında fırsat eşitliği yaratan sağlıklı bir finansal piyasanın temel şartı olarak görülmektedir. Menkul kıymet fiyatlarının, kamuya açıklanmış bilgilerin yanı sıra kamuya açık olmayan bilgilerinde yansıttığının varsayıldığı “güçlü etkinlik formunda” bulunan piyasada, bilginin her yatırımcıya eşit dağıldığı ve hiçbir yatırımcının bu bilgiyi kullanarak diğerinden daha fazla kâr edemeyeceği kabul edilmiştir. Finansal piyasalardaki temel sorunlardan biri olan içeriden öğrenenlerin ticareti ile piyasaların şeffaflığı engellenmekte ve yatırımcıların piyasaya olan güveni sarsılmaktadır. Bu nedenle yurt dışındaki birçok piyasada, içerideki bilgilerin yatırımcılara doğru ve zamanında aktarılmasıyla bilginin tekelleşmesi engellenerek bazı kişilerin ayrıcalıklı bilgiyi kullanmaları yasaklanmaktadır (Esen, 2016).

Finansal piyasalarda, Amerikan Menkul Kıymetler Borsası'nın (SEC) 10b-5 kuralı kapsamındaki ilk tanıma göre, menkul kıymet ihraç eden bir işletme ile herhangi sebepten dolayı güvene dayalı veya özel ilişkisi olan, işletmenin henüz kamuya açık olmayan bilgisinin farkında olan ve bu bilgiye doğrudan veya dolaylı ulaşabilen kişiler “içeriden öğrenenler” olarak belirtilmektedir. İçeriden öğrenenlere örnek olarak şirketteki pozisyonları nedeniyle içerideki bilgiye rahatlıkla ulaşabilecek, ayrıcalıklı bilgiyi kullanarak haksız kâr etme veya zarardan sakınma potansiyeline sahip olan yöneticiler, çalışanlar ve büyük hissedarlar verilebilir. İşletme ile geçici ya da devamlı ilişki içerisinde olan müşavirler, muhasebeciler,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Finans AD., baksoy@cumhuriyet.edu.tr

teki araştırmalar için ilginç bir alan, bu farklı faktörlerin içeriden öğrenenlerin ticareti ile nasıl etkileşime girdiğini incelemek olacaktır.

Bildiğimiz kadarıyla, içeriden öğrenenlerin ticaretine hesaplamalı bir bakış açısıyla bakan sadece birkaç çalışma var ve mevcut çalışmalar çoğunlukla keşif amaçlıdır. Teorik ve ampirik olarak, iddia edilen içeriden öğrenenlerin ticareti vakaları kamuya açık arşiv verilerinden tahmin edilebilmektedir. Şimdiye kadar borsa manipülasyon dolandırıcılık tespiti için çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Bazı yaklaşımlar akran grubu analizine dayalıdır, bazıları bağlamsal anomali tespitine, bazıları dil tabanlı metin madenciliğine dayalıdır ve bazıları finansal ontolojiyi kullanmaktadır.

Borsada yasadışı içeriden öğrenenlerin ticaretini tespit etme alanında çok az araştırma vardır. Düzenleyiciler, bir dava açmak için bir ihbarcı veya büyük bir şüpheli ticaret için pasif bir şekilde beklemek zorundadır. Bir tahmin modeli ile düzenleyiciler, gelecekteki soruşturma ve yaptırım çabalarını aktif olarak hedefleyebilir. Ayrıca, potansiyel yasadışı içeriden öğrenenlerin ticaretini tespit etme yeteneği, faydalı caydırıcı etkiler sağlayabilir. Kaynakları kısıtlı düzenleyici kurumlar için içeriden öğrenenlerin ticaretinin gerçekleştirildiği yüksek olasılıklı firmaları işaretlemek ve izlemek için tahmine dayalı modellere çok ihtiyaç vardır. Gelecekte veri madenciliği ve makine öğrenmesi yöntemleri, kümeleme yöntemleri kullanılarak içeriden öğrenenlerin ticaretinin tespit edilmesinin yanı sıra tahmine dayalı çalışmaların yapılması literatüre değer katabilecektir.

KAYNAKLAR

- Adams, B. J., Perry, T., & Mahoney, C. (2018). The challenges of detection and enforcement of insider trading. *J Bus Ethics*, 153 (2), 375-388. Doi: 10.1007/s10551-016-3403-4
- Arif, S., Kepler, J., Schroeder, J. (2018). Audit process, private information, and insider trading. *Kelley School of Business Research Paper*, 1-43. Doi: 10.1007/s11142-022-09689-x
- Bhattacharya, U., & Daouk, H. (2002). The world price of insider trading. *The Journal of Finance*, 57(1), 75-108. <https://doi.org/10.1111/1540-6261.00416>
- Clacher, I., Hillier, D., & Lhaopadchan, S. (2009). Corporate insider trading: A literature review. *Revista Española De Financiación Y Contabilidad*, 38 (143), 373-397. <http://www.jstor.org/stable/42782670>
- Comeau, M. N. (2006). The hidden contradiction within insider trading regulation. *Ucla Law Review*, 1275-1302.
- Dent, G. W. (2013). Why legalized insider trading would be a disaster. *Faculty Publications*, 2, 247-273. Doi: 10.2139/ssrn.2169975
- Donoho, S. (2004). Early detection of insider trading in option markets. *Industry/Government Track Paper*, 420-429. <https://doi.org/10.1145/1014052.1014100>
- Epstein, R. A. (2016). Returning to common-law principles of insider trading after United States v. Newman. *The Yale Law Journal*, 1483-1530.
- Esen, M. (2016). Vakalarla içeriden öğrenenler ticareti tarihi ve düzenlemeleri. *Journal of Accounting, Finance and Auditing Studies*, 2 (3), 158-184.

- Esen, M. F., Bilgiç, E., & Başdaş, U. (2019). How to detect illegal corporate insider trading? A data mining approach for detecting suspicious insider transactions. *Intell Sys Acc Fin Mgmt*, 26 (2), 60-70. <https://doi.org/10.1002/isaf.1446>
- Gevurtz, F. A. (2002). The Globalization of Insider Trading Prohibitions. *McGeorge School of Law Scholarly Articles*, 63-97.
- Gupta, S., & Hossain, L. (2011). Towards near-real-time detection of insider trading behaviour through social networks. *Computer Fraud & Security*, (1), 7-16. [https://doi.org/10.1016/S1361-3723\(11\)70006-9](https://doi.org/10.1016/S1361-3723(11)70006-9)
- Hazen, T. L. (2010). Identifying the duty prohibiting outsider trading on material nonpublic information. *Hastings Law Journal*, 61 (4), 881-916. <https://repository.uchastings.edu>
- Islam, S. R., Ghafoor, S. K., & Eberle, W. (2018). Mining illegal insider trading of stocks: a proactive approach. *Economics, Computer Science, Mathematics*, 1-10. Doi: 10.1109/BigData.2018.8622303
- Liu, R., Mai, F., Shan, Z.(2020). Predicting shareholder litigation on insider trading from financial text: An interpretable deep learning approach. *Information & Management*, 57 (8), 1-17. <https://doi.org/10.1016/j.im.2020.103387>
- Perino, M. A. (2019). The lost history of insider trading. *University of Illinois Law Review*, 951-1004.
- Pitt, H. L., & Hardison, D. B. (1992). Games without frontiers: trends in the international response to insider trading. *Law and Contemporary Problems*, 55 (4), 199-230. Doi: 10.2307/1192109
- Stockl, T., & Palan, S. (2018). Catch me if you can. Can human observers identify insiders in asset markets? *Journal of Economic Psychology*, 67, 1-17. Doi: 10.1016/j.joep.2018.04.004
- Wang, W. K. (2000). Stock market insider trading: victims, violators and remedies including an analogy to fraud in the sale of a used car with a generic defect. *Villanova Law Review*, 45 (1), 27-68.
- Yadav, Y. (2015). Insider trading in derivatives markets. *Georgetown Law Journal*, 381-432.
- IOSCO. (2003). İçeriden öğrenenlerin ticaret kurallarının uygulanması, belirli yargı alanlarının mevzuatı: Uluslararası menkul kıymet komisyonları organizasyonu gelişen piyasalar komitesi raporu. Madrid/Spain. <https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD145.pdf>

BÖLÜM 5

TÜRKİYE'DE MOTORİN AKARYAKITININ SATIŞ FİYATINI ETKİLEYEN DEĞİŞKENLERİN TESPİT EDİLMESİNDE FAKTÖR ANALİZİ YAKLAŞIMI¹

Cahit ÇELİK²
Gülşen KIRAL³

1.GİRİŞ

Piyasalardaki petrol fiyatlarındaki dalgalanma son yıllarda karşılaşılan en önemli sorunlardan biridir. Ham petrolün varil fiyatı 2003 yılında 30 dolar seviyesinde iken günümüzde 100 doların üzerinde seyrettiği bilinmektedir. Bu artışın devam edeceği de pek çok uzman tarafından tahmin edilmektedir. Genel olarak talep açısından petrol fiyatını etkileyen değişkenler sırasıyla; enerji sağlama güvenliğindeki beklentiler, iktisadi gelişme, ulaştırma piyasasında daha kaliteli petrol ürünlerine olan ihtiyacın artması, bölgesel siyasi-askeri-iktisadi faaliyetlerindeki düzensizlikler olarak sayılabilir (Bayraç, 2005, s. 11). Toplam enerji tüketimi içinde en büyük orana sahip olan Türkiye'de petrol tüketimi (%44) seviyesindedir. Toplam tüketiminin (%89)'unu ithal eden Türkiye yıllık ortalama 25 milyon ton ham petrol tüketmektedir. Türkiye ham petrol ve petrol ürünlerinin ithalatı için ödediği döviz miktarı ise yıllık ortalama 10 milyar dolar seviyesindedir. Türkiye, petrolün ürün çeşidi ile yakıt kalitesi için AB ülkeleri seviyesinde insan sağlığı ve çevresi ile ilgili konulara duyarlı davranmaktadır.

Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu (EPDK)'nın 2010 yılındaki verilerine göre Türkiye'de düşük kükürt içeren (*Motorin-10*) tüketimi, 2009 yılında 2008 yılına göre oran (%17,3) artarak 4 milyon m³'e ulaşmıştır. Buna karşılık 2009 yılında kırsal motorin yani kükürt içeriği (1.000 ppm) olanın tüketiminde (%9,4) oranında azalma görülmüştür. Diğer yandan Türkiye'de yeni nesil dizel motorlu araçların piyasaya girmesi ile (*Motorin-10*) tüketiminde sürekli bir artış yaşanmıştır. Diğer yandan Türkiye'de 2009 yılında kırsal motorin tüketiminde azalma olmuş ve

1 5. Avrasya Uygulamalı Bilimler Kongresinde Özet Metin, Adana, 2019

2 Dr., Çukurova Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, cahit.celik@outlook.com

3 Prof. Dr., Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İstatistik AD., gkiral@cu.edu.tr

malardan edinilen bulgular da bu sonucu desteklemektedir. Bu araştırma makalesinde Türkiye’de kısa dönemde (*Motorin-10*) akaryakıtı satış fiyatlarını etkileyen bağımsız değişkenler belirlenmeye çalışılmıştır. Bağımsız değişkenlerin belirlenmesi ve bulgu nedenlerinin incelenmesi amacıyla çok değişkenli istatistiksel yöntemlerinden Faktör Analizi kullanılmıştır. Analiz bulgularına göre (*Motorin-10*) akaryakıtı satış fiyatını; KDV oranı, ÖTV oranı, (*Motorin-10*) satış fiyatı kâr yüzdesi, navlun ücreti ve Türkiye yıllık ortalama sıcaklık değişkenleri (0,999) faktör değeri ile maliyet faktörleri birinci dereceden önemle etkilemektedir. İlk dört değişken akaryakıt fiyatını doğrudan etkilerken ortalama sıcaklık değişkeni dolaylı olarak etkilemektedir. İlk dört değişken maliyet faktörleri iken sıcaklık değişkeni ise dolaylı maliyet faktörüdür. Maliyet faktörlerine ait olan skor değeri (0,200) dır. Bu nedenle diğer faktörler (*Motorin-10*) akaryakıtı satış fiyatını etkilemekte ikinci dereceden öneme sahiptirler.

Türkiye piyasalarına 2004 yılından bu yana sunulan ve giderek artan miktarlarda tüketilen düşük kükürtlü (*Motorin-10*) akaryakıtı gelecek yıllarda da satış trendini yükselteceği tahmin edilmektedir. Son dönemlerde yeni nesil dizel motorlu araçlar özellikle toplam kükürt miktarı (10 PPM) olan düşük kükürt seviyeli motorin akaryakıtını kullanmaktadır. Bu nedenle 2004 yılından bu yana yeni nesil dizel araçlar için düşük kükürtlü motorin yakıtlar piyasaya sunulmaktadır. Ayrıca piyasada otobüs, kamyon ve ticari araçların yoğun kullanıldığı kırsal motorinde aşamalı olarak kükürt kısıtlamasına gidilmiş ve kükürt rasyosu (7000 PPM)’den (1000 PPM)’e düşürülmüştür. Diğer yandan düşük kükürt seviyeli motorinin kükürt oranı (500 PPM)’den (10 PPM)’e indirgenmiştir.

Yirmi birinci yüzyılda Petrol piyasası ve diğer ticari işletmelerin faaliyetlerinde etkili ve kazançlı sonuçlar elde edebilmeleri amacıyla istatistiksel tekniklerden faydalanmaları kaçınılmaz olmaktadır. Bu nedenle petrol piyasalarında uzmanlaşan bireyler, ticari işletmelerin bilimsel teknikleri kullanmalarını, faaliyetlerine yenilik getirmelerini ve petrol piyasalarını yakından takip etmelerini önermektedir.

KAYNAKÇA

- Atan, M., Göksel, A., & Karpat, G. (2002). Üniversite öğrencilerinin başarılarını etkileyen faktörlerin çok değişkenli istatistiksel analiz yöntemleri ile tespiti. *XI. Eğitim Bilimleri Kongresi, Yakın Doğu Üniversitesi, Kıbrıs*.
- Ayhan, V., Çangal, Ç., Cesur, İ., Çoban, A., Ergen, G., Çay, Y., Kolip, A., & Özsert, İ. (2020). Optimization of the factors affecting performance and emissions in a diesel engine using biodiesel and EGR with Taguchi method. *Fuel*, 1-10. <http://crossmark.crossref.org/dialog/?doi=1016/j.fuel.2019.116371&domain=pdf>.

- Babakus, E., Ferguson, C. E. Jr., & Joreskog, K. G. (1987). The sensitivity of confirmatory maximum likelihood factor analysis to violations of measurement scale and distributional assumptions. *Journal of Marketing Research*, 2 (2), 222-228.
- Bayraç, H. N. (2005). Uluslararası petrol piyasasının ekonomik analizi. *Finans-Politik ve Ekonomik Yorumlar*, 499(42), 6-20.
- Bayraç, H. N. (2007). Türkiye'de petrol sektörünün yapısal analizi. *TÜRKSAM: Enerji Stratejileri*. 1-9. (21.11.2012) <http://www.turksam.org/tr/a1343.html>.
- Bennet, S., & Bowers, D. (1977). An introduction to multivariate techniques for social and behavioral science. *The Macmillan Press*, London.
- Çelik, C., & Urfaloğlu, F. (2003). Doğrusal programlama yönteminin bir petrol dağıtım işletmesi satış departmanı üzerine uygulanması. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul*.
- Ford, J. K., MacCallum, R. C., & Tait, M. (1986). The applications of exploratory factor analysis in applied psychology: A critical review and analysis. *Personnel Psychology*, 39(2), 291-314.
- Goldman, A., & Johansson, J. K. (1978). Determinants for search of lower prices: An empirical assessment of the economics of information theory. *Journal of Consumer Research*, 5(3), 176-186.
- Hair, J. F., Anderson, R. E., Tatham, R. L., & Black, W. C. (1998). Multivariate data analysis (5th ed.). New Jersey: *Upper Saddle River*, Prentice Hall.
- İşler, D. B. (2014). Akaryakıt istasyonları marka konumlandırma süreci: Isparta'da çok boyutlu ölçekleme analizi ile bir uygulama. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(17), 447-484.
- Kaiser, H. F., & Rice, J. (1974). Little jiffy, mark IV. *Journal of Educational and Psychological Measurement*, 34(1), 111-117.
- Kantarç, H. B. (2018). Türkiye'de akaryakıt üzerinden alınan vergilerin OECD ve AB ülkeleri ile karşılaştırılması. *Sosyoekonomi*, 26(35), 229-247.
- Kean, A. J., Sawyer, R. F., & Harley, R. A. (2000). A fuel-based assessment of off-road diesel engine emissions. *Journal of the Air & Waste Management Association*, 50(11), 1929-1939.
- Kirchstetter, T. W. (2008). Black carbon concentrations and diesel vehicle emission factors derived from coefficient of haze measurements in California: 1967-2003. *Lawrence Berkeley National Laboratory*, 5(16), 1-23.
- Kleinbaum, D. G., Kupper, L. L., & Muller, K. E. (1988). Applied regression analysis and other multivariable methods. Boston: *PWS-Kent Publishing Company*, Duxbury Press.
- Mathiyazhagan, M., & Ganapathi, A. (2011). Factors affecting biodiesel production. *Research in Plant Biology*, 1(2), 1-5.
- Norusis, M. J. (1998). Spss for windows: professional statistics. *SPSS 8.0 Guide to Data Analysis*, Englewood Cliffs: Prentice Hall.
- Sandal, M. (2015). Sıralayıcı ölçme düzeyi için faktör analizi ve bir uygulama. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Osmangazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir*.
- Singh, S., Vrontis, D., & Thrassou, A. (2011). Green marketing and consumer behavior: The case of gasoline products. *Journal of Transnational Management*, 16(2), 84-106.
- Taig, J. (1997). Multivariate techniques in social sciences. *Sage Publications Ltd.*, London.
- Ünal, S., Büyük, H. D., & Aydın, H. (2013). Perakende akaryakıt sektöründe marka sadakatine etki eden faktörlerin belirlenmesi üzerine bir araştırma. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17(1), 363-375.

BÖLÜM 6

PARANIN DOLANIM HIZININ ZAMAN SERİSİ ÖZELLİKLERİ

Uğur SİVRİ¹

1. GİRİŞ

Paranın dolanım hızı² değişkeninin istikrarlı olup olmadığını da içeren zaman serisi özelliklerinin incelenmesi, hem teorik hem pratik açıdan önemlidir. Teorik önem farklı para talebi teorilerinden hangisinin geçerli olduğu sorusu ile ilişkilidir. Örneğin miktar teorisinin geçerli olabilmesi için paranın dolanım hızının istikrarlı ve durağan olması gerekir (Çakan ve Özmen, 2002, s.759). Pratik önem ise para politikası uygulamaları ile ilişkilidir. Para politikasının başarılı bir biçimde uygulanabilmesi, paranın dolanım hızının istikrarlı olması ve öngörülebilmesine bağlıdır (Can, Can ve Değirmen, 2019, s.221).

Paranın gelir dolanım hızının zaman serisi özelliklerini inceleyen Serletis (1995), ABD ekonomisi için aylık verilerle 1960M1-1992M12 dönemini ele almıştır. Para arzı, parasal büyüklük bileşenleri ve toplamlarından oluşan 10 ayrı biçimde ölçülmüş ve aylık sanayi üretim endeksi kullanılarak aylık frekansta Gayri Safi Milli Hasıla (GNP) serisi oluşturulmuştur. Zivot ve Andrews (1992) test sonuçları incelenen serilerin durağan olmadığını göstermiştir. Bunun ardından paranın gelir dolanım hızı serilerinin kaotik bir yapıda olup olmadığı araştırılmış ve söz konusu yapıyı destekleyici oldukça zayıf kanıtlar bulunmuştur.

Holmes (2000) paranın gelir dolanım hızındaki değişimlerin, Avrupa Birliği ülkelerinde ne derecede ortak olduğu sorusuna yanıt aramıştır. Bu amaçla farklı ülkelere ait paranın gelir dolanım hızı yıllık büyüme oranlarının, bazı ülkeler (Almanya) parasının gelir dolanım hızı yıllık büyüme oranına göre farkları alınmış ve bunun ardından söz konusu fark serilerinin durağanlığı incelenmiştir. Fark serilerinin durağan olması, paranın gelir dolanım hızı serilerinin entegre olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Durağanlık analizi, fark serilerinin birinci en büyük

¹ Prof. Dr., Artvin Çoruh Üniversitesi, Hopa İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sayısal Yöntemler AD.
ugursivri@artvin.edu.tr

² İşlem ve gelir olmak üzere paranın dolanım hızı (en az) iki farklı biçimde tanımlanmaktadır.

zamanla kapandığı, serilerin grafiklerinde görülen belli başlı özellikler arasındadır.

Grafiksel incelemenin ardından MV1 ve MV2 serilerinin durağanlık özelliği, hem geleneksel hem yapısal kırılmayı dikkate alan testlerle araştırılmıştır. ADF, PP ve KPSS testleri ilk grupta, Lee ve Strazicich (2003, 2004) testleri ise ikinci grupta yer almaktadır.

Geleneksel test sonuçları, ağırlıklı olarak serilerin durağan olmadığını göstermiştir. Bir kırılmayı dikkate alan Lee ve Strazicich (2004) test sonuçları daima, iki kırılmayı dikkate alan Lee ve Strazicich (2003) test sonuçları ise ağırlıklı olarak bu bulguyu desteklemektedir. Diğer bir ifadeyle kırılmalı durağanlık testlerinin kullanılması durumunda dahi MV1 serisinin durağan olmadığı görülmüştür. MV2 serisi söz konusu olduğunda, bir kırılmayı dikkate alan Lee ve Strazicich (2004) testinin tüm modelleri ve iki kırılmayı dikkate alan Lee ve Strazicich (2003) testinin Model A sonuçları serinin durağan olmadığını göstermiştir. Bu seri için sadece iki kırılmayı dikkate alan Lee ve Strazicich (2003) testinin Model C sonuçları serinin durağan olduğu yönünde kanıtlar sunmuştur. Söz konusu test kırılma tarihleri olarak, 1997 Asya krizi ile 1998 Rusya krizi arasındaki çalkantılı dönemi ve Büyük Resesyon dönemini seçmiştir.

KAYNAKÇA

- Can, U., Can, Z. G., & Değirmen, S. (2019). Paranın dolaşım hızının ve para talebi fonksiyonunun ekonometrik analizi: Türkiye örneği. *Istanbul Business Research*, 48(2), 218-247, doi: 10.26650/ibr.2019.48.0054
- Çakan, E., & Özmen, E. (2002). Policy regime change and structural break in the velocity of money: the Turkish evidence. *Applied Economics Letters*, 9(11), 759-762, doi: 10.1080/13504850210128794
- Dickey, D. A., & Fuller, W. A. (1979). Distribution of the estimators for autoregressive time series with a unit root. *Journal of the American Statistical Association*, 74(366), 427-431. <https://doi.org/10.2307/2286348>
- Fuller, W. A. (1976). *Introduction to statistical time series*. Wiley.
- Holmes, M. J. (2000). The velocity of circulation: Some new evidence on international integration. *International Review of Applied Economics*, 14(4), 449-459, doi: 10.1080/02692170050150129
- Kwiatkowski, D., Phillips, P.C.B., Schmidt, P., & Shin, Y. (1992) Testing the null hypothesis of stationarity against the alternative of a unit root. *Journal of Econometrics*, 54, 159-78. [https://doi.org/10.1016/0304-4076\(92\)90104-Y](https://doi.org/10.1016/0304-4076(92)90104-Y)
- Lee, J., & Strazicich, M. C. (2003). Minimum Lagrange multiplier unit root test with two structural breaks. *The Review of Economics and Statistics*, 85(4), 1082-1089.
- Lee, J., & Strazicich, M. C. (2004). Minimum LM unit root test with one structural break. *Appalachian State Üniversitesi Department of Economics Working Paper No. 04-17*. Boone, NC: Appalachian State University.
- Perron, P. (1997). Further evidence on breaking functions in macroeconomic variables. *Journal of Econometrics*, 80, 355-385.
- Phillips, P. C. B. (1987). Time series regression with a unit root. *Econometrica*, 55(2), 277-301. <https://doi.org/10.2307/1913237>

Güncel Ekonomi Çalışmaları III

- Phillips, P. C. B., & Perron, P. (1988). Testing for a unit root in time series regression. *Biometrika*, 75(2), 335-346. <https://doi.org/10.1093/biomet/75.2.335>
- Serletis, A. (1995). Random walks, breaking trend functions, and the chaotic structure of the velocity of money. *Journal of Business and Economic Statistics*, 13(4), 453-458.
- TCMB. (2022). Aylık, Para Arzı ve Karşılık Kalemleri (Bin TL)(Aylık). (01/08/2022 tarihinde <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/serieMarket> adresinden ulaşılmıştır).
- TÜİK. (2017). Harcama Yöntemi ile Dönemsel GSYH, Harcama Yöntemi ile GSYH (1987 bazlı), Harcamalar Yöntemiyle Gayri Safi Yurtiçi Hasıla (Cari Fiyatlarla). (01/08/2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ulusal-hesaplar-113&dil=1> adresinden ulaşılmıştır).
- TÜİK. (2022). Harcama Yöntemi ile GSYH (2009 bazlı). Harcama Yöntemi ile GSYH, Cari Fiyatlarla, Gayrisafi yurtiçi hasıla, harcama yöntemiyle cari fiyatlarla (değer, pay, değişim oranı). (01/08/2022 tarihinde <https://data.tuik.gov.tr/Kategori/GetKategori?p=ulusal-hesaplar-113&dil=1> adresinden ulaşılmıştır).
- Zivot, E., & Andrews, D. W. K. (1992). Further evidence on the great crash, the oil price shock, and the unit root hypothesis. *Journal of Business and Economic Statistics*, 10(3), 251-270.

BÖLÜM 7

OBEZİTE VE YOKSULLUK: TÜRKİYE ÖRNEĞİ

Banu BEYAZ SİPAHİ¹

GİRİŞ

Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) göre aşırı kilo ve obezite yaygınlığı dünyada en-dişe verici oranda büyüyen bir salgın halini almıştır. Dünyada obezite yaygınlığı 1975'den 2016 yılına neredeyse üç katına ulaşmıştır. Bu oran hızla artmaya devam etmektedir. Son küresel tahminlerin, 2016 yılında 1.9 milyar yetişkinin (18 yaş ve üzeri) aşırı kilolu, bunlardan 60 milyon yetişkinin ise obez olduğu yönündedir. Bu rakamlar 2016 yılı için dünya nüfusunun yaklaşık %39'unun aşırı kilolu olduğu ve %13'ünün ise obez olduğunu söylemektedir (WHO, 2021). Benzer şekilde Tür-kiye İstatistik Kurumu (TÜİK) Sağlık Araştırması 2019 verilerine göre Türkiye'de obezite oranı artış göstermektedir. Türkiye'de her üç kişiden birinin obez oldu-ğu tespit edilmiştir. Yapılan çalışmada 15 yaş ve üstü obez bireylerin oranı 2016 yılında %19,6 iken, 2019 yılında bu oran %21,1'e ulaşmıştır. Cinsiyet ayrımında bakıldığında; 2019 yılında kadınların %24,8'inin obez ve %30,4'ünün aşırı kilolu, erkeklerin ise %17,3'ünün obez ve %39,7'sinin aşırı kilolu olduğu görülmüştür (TÜİK, 2019).

Uluslararası kuruluşlar, obezitenin küresel boyutta epidemiyeye dönüştüğünü, çocukları ve yetişkinleri tehdit edici boyutlarda etkilediği söylenmektedir. Ço-cukluk çağında obezite oranındaki bu artış, gelecek dönemlerde obez çocukların birer obez yetişkin birey olarak hayatlarına devam etmelerine neden olmaktadır (Cunnigham, 2014). Obezite; tip 2 diyabet, hipertansiyon, kardiyovasküler has-talıklar ve bazı kanser türlerine neden olmaktadır (Renna, Thakur, 2010). Obe-zite ilerledikten sonra tedavisinin çok etkin olmadığı ve daha fazla maliyetlere neden olduğu çalışmalarda vurgulanmaktadır. Avrupa ülkelerinde obezite sağlık maliyetlerin yaklaşık %2-8'sini oluştururken aynı zamanda %10-13 düzeyinde ölümlere neden olmaktadır (Euro-WHO, 2021). Obezitenin ekonomik maliyet-leri dolaylı ve dolaysız maliyetler olmak üzere iki şekilde kategorize edilmektedir. Dolaylı maliyetler ölüm maliyetleri ve hastalık maliyetleri diye ikiye ayrılmak-

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Tarsus Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bö-lümü, banubeyazsipahi@tarsus.edu.tr

hanelere kazandırılması gerekebilir. Çalışanlarda obezite yaygınlığının fazla olması fiziksel aktivite alışkanlığını artırıcı önlemlerin alınmasını gerektirmektedir.

Bu çalışmanın Türkiye için obezite ile mücadelede önemli katkısı olduğu gibi bazı sınırlamaları da olmuştur. İlki, sonuçlar yetişkinlerle sınırlı olması ve 15 yaşın altındaki bireyler için tahmin edilememiştir. İkinci olarak, veri setinde özellikle bölgesel veya yerleşim yeri ile ilgili verinin olmaması yerleşim yerlerinin obezite yaygınlığında ve yoksulluk üzerinde etkisi gözlemlenememiştir.

YAZAR BEYANI / AUTHOR STATEMENT

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı: Bu çalışma bilimsel araştırma ve yayın etiği kurallarına uygun olarak hazırlanmıştır.

Etik Kurul Onayı: Bu araştırma etik kurul izni gerektiren analizleri kapsamadığından etik kurul onayı gerektirmemektedir.

Çıkar Çatışması: Yazar açısından ya da üçüncü taraflar açısından çalışmadan kaynaklı çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Abdulai, A. (2010). Socio-economic characteristics and obesity in underdeveloped economies: Does income really matter?. *Applied Economics*, 42(2), 157–169.
- Bell, C.G., A.J. Walley, P. Froguel (2005). The genetics of human obesity. *Nature Reviews Genetics*, 6(3), 221–234.
- Benlagha, N., I. Karaa (2017). Evidence of adverse selection in automobile insurance market: A seemingly unrelated probit modelling. *Cogent Economics & Finance*, 5(1).
- Beyaz Sipahi, B. (2020). Hanehalkı geliri ve beden kitle indeksi arasındaki ilişki: Araç değişken yaklaşımı. *ISPEC Journal of Social Sciences & Humanities*, 4(2), 77–97.
- Cunnigham S.A, Kramer M.R, Narayan K.M (2014). Incidence of childhood obesity in United States. *N Engl J Med*, 370:4 03.
- Chou S., M. Grossman, H. Saffer (2004). An Economic analysis of adult obesity: results from the behavioral risk factor surveillance system. *Journal of Health Economics*, 23(3), (2004), 565–587.
- Dinsa G.D., Y. Goryakin, E. Fumagalli, M. Suhrcke (2012). Obesity and socioeconomic status in developing countries: Asystematic review. *Obesity Reviews*, 13(11), 1067–1079.
- Drewnowski A., S. Specter (2004). Poverty and obesity: The role of energy density and energy costs. *American Journal of Clinic Nutrition*, 79(6), 6–16.
- Dogbe W. (2020). Can poverty status explain obesity in developing countries? Evidence from Ghana. *Agribusiness, John Wiley & Sons, Ltd.*, Vol. 37(2), Pp: 409–421.
- Erem C., C. Arslan C, A. Hacıhasanoğlu, O. Değer, M. Topbaş, K. Ukinc, H.Ö. Ersöz, M. Filippini, W.H. Greene, N. Kumar, A.L. Martinez-Cruz (2018). A Note on the different interpretation of the correlation parameters in the bivariate probit and the recursive bivariate probit. *Economics Letters*, 167, 104–7.
- Greene W. H. (1998). *Limited dependent variables—Truncation, Censoring and Sample Selection, Econometric Analysis*. New Jersey, NJ: Prentice-Hall.
- Karaoğlu D., A.Tansel (2019). Determinants of body mass index in Turkey: A quantile regression analysis from a middle income country. *Boğaziçi Journal Review of Social, Economic and Administrative Studies*, Vol. 32, no. 2, pp. 01–17.

- Kenkel D. (1991). Health behavior, health knowledge and schooling. *Journal of Political Economy*, Vol 99, 287-305.
- Lewbel A., Y. Dong, T.T. Yang (2012). Comparing features of convenient estimators for binary choice models with endogenous regressors. *Canadian Journal of Economics*, 45(3), 809-829.
- Maddala, G. S. (1986). *Limited-dependent and qualitative variables in econometrics*. 3, Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- McLaren, L. (2007). Socioeconomic status and obesity. *Epidemiologic Reviews*, 29(1), 29-48.
- O'Donnell O., E. van Doorslaer, A. Wagstaff, M. Lindelow, (2008). *Analyzing Health Equality Using Household Survey Data*. World Bank Institute, Chapter 8.
- Popkin B.M. (2001). The nutrition transition and obesity in the developing World. *Journal of Nutrition*, 131, (2001), 871-873.
- Renna, F, N. Thakur (2010). Direct and indirect effects of obesity on US labor market outcomes of older working age adults. *Social Science & Medicine*, 71(2), 405-413.
- Römling C., M. Qaim (2011). Direct and indirect determinants of obesity: The case of Indonesia. *Proceedings of the German Development Economics Conference*, Berlin, No.70, 129.
- Sandalcı U., Güner T. (2020). Obezitenin doğrudan ve dolaylı maliyetlerine ilişkin bir değerlendirme. *Aksaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 12 (2), 29-44.
- Sobal J., K.L. Hanson (2011). Marital status, marital history, body weight, and obesity. *Marriage & Family Review*, 47(7), 474-504.
- Sobal, J., A.J. Stunkard (1989). Socioeconomic status and obesity: A review of the literature. *Psychological Bulletin*, 105(2), 260-275.
- Tansel A., D. Karaoğlu (2014). Health behaviors and education in Turkey. *Koç University-TÜSİAD Economic Research Forum Working Paper Series, working paper* 1414, 1-40.
- Tansel A., D. Karaoğlu (2016). The causal effect of education on health behaviors: Evidence from Turkey. *Economic Research Forum Working Paper* No 1030, 1-26.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), 2019 Türkiye Sağlık Araştırması Veri Seti.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Haber Bülteni, Gelir ve Yaşam Koşulları Araştırması, 2020, Sayı 37404; Erişim tarihi:20.01.2022.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), Haber Bülteni, Hanehalkı Tüketim Harcaması, 2019, sayı 33593, Erişim Tarihi: 20.01.2022.
- Żukiewicz-Sobczak W., P. Wróblewska, J. Zwolinski, J. Chmielewska-Badora, P. Adamczuk, E. Krasowska, W. Silny, (2014). Obesity and poverty paradox in developed countries. *Annals of Agricultural and Environmental Medicine*, 21(3), 590-594.
- World Health Organization-European, Health Topics-Obesity, <https://www.euro.who.int/en/health-topics/noncommunicable-diseases/obesity>, Erişim Tarihi: 20.01.2022.
- World Health Organization (WHO). (2018). Obesity and Overweight. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/obesity-and-overweight>, Erişim Tarihi: 20.01.2022.

BÖLÜM 8

TÜRKİYE'DE ELEMENTER SİGORTA SEKTÖRÜNÜN (BÜTÜNLEŞİK PIPRECIA-E + SMART YÖNTEMİYLE) PERFORMANS ANALİZİ

Naci YILMAZ¹

GİRİŞ

Genellikle hayat dışı sigortacılığı tanımlayan bir kavram olan elementer sigortacılık, trafik, kasko, konut, işyeri, deprem sigortası gibi insanların hayatı, sağlığı ve emekliliği hariç, maddi varlıklarını (mallarını) muhtemel risklere karşı koruyan temel bir sigortacılık alanıdır. Muhtemel riskler arasında, her türlü doğal afet (yangın, deprem, sel, fırtına, su basması, toprak kayması vb.), kaza, savaş, terör eylemleri, isyan, hırsızlık, kalpazanlık gibi insanların maddi varlıklarında zarara, yok olmalarına veya eksilmelerine neden olan farklı bireysel ve toplumsal olaylar yer almaktadır.

Elementer sigorta yaptıran kimseler yukarıda sayılan risklere karşı mallarını korumuş olurlar. Müşterileri adına bu koruma işlevini yerine getiren sigorta şirketleri, yaptıkları hizmet karşılığında müşterilerinden bir tür hizmet bedeli (prim) alırlar. Teminat altına alınan risk gerçekleşmez ise, müşteriden tahsil edilen primler sigorta şirketlerinin gelirine dönüşür. Aksi durumda, yani risk gerçekleşirse, sigorta ettiren lehine ödenen tazminat bedeli tahsil edilen primden fazla olduğu takdirde, sigorta şirketinin zararı oluşur. Sigorta şirketleri müşteri sayısını mümkün olduğunca artırarak, segmente ederek ve müşterilerin maruz kalabilecekleri risk unsurlarını çeşitlendirerek riski minimum kılacak müşteri portföyleri oluşturarak olası zararları karşılamayı ve kara geçmeyi hedefler.

Diğer şirketlerde olduğu gibi, elementer sigortacılık yapan sigorta şirketlerinin de asıl amacı, karlarını maksimize etmektir. Bu amaçla, gelirlerini (prim) artırmak giderlerini (tazminat bedeli) azaltmak için çaba gösterirler. Bu iki kalem arasındaki olumlu farkın artırılması şirketin performansını olumlu etkiler. Şirketin giderlerini asgari düzeyde tutabilmek için olası risklerin bilimsel analizi son derece önemlidir. Gelirlerin riske göre ayarlanması ve vaktinde tahsil edilmesi de nakit akışı açısından hayati öneme sahiptir.

¹ Doç. Dr., Doğuş Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İngilizce İktisat Bölümü, nyilmaz@dogus.edu.tr

KAYNAKÇA

- Arman, K., Kundakçı, N. (2022). Bulanık PIPRECIA yöntemi ile bankacılık endüstrisinde blokszincir teknolojisinin benimsenmesini etkileyen kritik faktörlerin değerlendirilmesi. *Balkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(47), 79-92.
- Arslan, H. M. (2020). Toplumsal fayda açısından İstanbul-Ankara yüksek hızlı tren hattı için optimum güzergâhın belirlenmesi. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 16(3), 474-493.
- Chen, Y., Okudan, G., & Riley, D. (2010). Decision support for construction method selection in concrete buildings: Prefabrication adoption and optimization. *Automation in Construction*, 19(6), 665-675.
- Edwards, W. (1977). How to use multi attribute utility measurement for school decision making, *IEEE transactions and systems, Man and Cybernetics*, 7 (5), 326-340.
- Fahlepi, R. (2020). Decision support systems employee discipline identification using the simple multi attribute rating technique (SMART) method. *Journal of Applied Engineering and Technological Science (JAETS)*, 1(2), 103-112.
- Ferreira, J. A., Costa, M., Tereso, A., ve Oliveira, J. A. (2015). *A Multi-Criteria Decision Support System for a Routing Problem in Waste Collection*. Switzerland: Springer International Publishing.
- Fitriani, N., Suzanti, I. O., Jauhari, A., ve Khozaimi, A. (2020). Application monitoring and evaluation using SMART (Simple Multi attribute Rating Technique) method. *Journal of Physics*.1569 (2), 022090.
- Hazine ve Maliye Bakanlığı. Sigortacılık Genel Müdürlüğü (2019). Sigortacılık ve Bireysel Emeklilik Faaliyetleri Hakkında Rapor. Erişim Tarihi: 02.08.2022 ve adresi: <https://www.hmb.gov.tr/sigortacilik-ve-ozel-emeklilik-raporlari>
- Jaukovic Jovic, K., Karabasevic, D., Jovic, G (2020). The use of the PIPRECIA method for assessing the quality of e-learning materials. *Ekonomika*, 66(3), 37-45.
- Kaya, T.(2021). Small hotel location selection problem: the case of Cappadocia. *Advances in Hospitality and Tourism Research, An International Journal of Akdeniz University Tourism Faculty*, 9 (2), 368-389.
- Lavik, M. S., Hardaker, J. B., Lien, G., ve Berge, T. W. (2020). A multi-attribute decision analysis of pest management strategies for Norwegian crop farmers. *Agricultural Systems*, 178, 1-11.
- Özdağoğlu, A., Keleş, M. K. & Işıldak, B. (2021). Dünyanın en işlek havalimanlarının PIPRECIA-E, SMART ve MARCOS yöntemleri ile değerlendirilmesi. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 58, 334-352.
- Özdağoğlu, A., Öztaş, G.Z., Keleş, M. K., Genç, V. (2021). An integrated PIPRECIA and COPRAS method under fuzzy environment: A case of truck tractor selection. *Alphanumeric Journal, The Journal of Operations Research, Statistics, Econometrics and Management Information Systems*, 9(2), 269-298.
- Patel, M. R., Vashi, M. P., ve Bhatt, B. V. (2017). SMART-Multi-criteria decision-making technique for use in planning activities. *Proceedings of New Horizons in Civil Engineering (NHCE 2017)*, 1-6.
- Popović, G., Đorđević, B., ve Milanović, D. (2019). Multiple criteria approach in the mining method selection. *Industrija*, 47(4), 47-62.
- Rahadjeng, I. R. (2020). Application of the simple multi attribute rating technique (SMART) Method on the selection of anti mosquito lotion based on the consumer. *IJISTECH International Journal of Information System & Technology*, 3(2), 152-158.
- Stanujkic, D., Zavadskas, E. K., Karabasevic, D., Smarandache, F., ve Turskis, Z. (2017). The use of the pivot pairwise relative criteria importance assessment method for determining the weights of criteria. *Romanian Journal of Economic Forecasting*, XX(4), 116-133.
- Stević, Ž., Stjepanović, Ž., Božičković, Z., Das, D. K., ve Stanujkić, D. (2018). Assessment of conditions for implementing information technology in a warehouse system: A novel fuzzy PIPRECIA method. *Symmetry*, 10(11), 586.
- Taş, M. A. (2021). Assessment of site selection criteria for medical waste during during COVID-19 pandemic. *European Journal of Science and Technology*, (28), 63-69.
- Türkiye Sigorta Birliği (TSB). İstatistikler. Erişim Tarihi: 15.08.2022 ve erişim adresi: <https://www.tsb.org.tr/tr/istatistikler>

BÖLÜM 9

TÜRKİYE’DEKİ İŞLETMELERİN DİJİTAL OLGUNLUĞU

Filiz GÜRDER¹

GİRİŞ

İnternete dayalı yeni teknolojilerin kullanıldığı dijital dünyada dijital dönüşüm hız kesmeden devam ederken, özellikle Covid-19 pandemisiyle birlikte ivme kazanmıştır. Dijitalleşme ile tüm toplum üzerinde olduğu gibi bütün iş dünyasında da temel bir değişim meydana gelmektedir. Dijitalleşme ve dijital dönüşüm günümüzde her işletme için acil bir eylem ihtiyacı yaratmaktadır. Pazarda var olabilmek için işletmeler dijital dönüşümü uygulamalı ve belli bir dijital olgunluğa erişmelidir. Bir işletmenin dijital olgunluk düzeyi, dijital dönüşüm sürecinde ne kadar ilerlediğini gösterir. Riski öngöremeyen, riski öngörerek harekete geçmeyen, doğru rotayı belirlemeyen işletmeler birkaç yıl gibi kısa bir süre zarfında pazarda varlıklarını sürdüremeyecek duruma geleceklerdir. Dijital olgunluk seviyesinin tepe noktasında olan “dijital profesyoneller” ise sektör ortalamasından %26 daha yüksek karlılık elde edecektir (Crummenerl & Seebode, 2016). Yüksek karlılık için dijital dönüşüm kaçınılmaz ve sistematik şekilde ele alınması gereken bir süreçtir. İşletmelerin dijitalleşme sürecini sistemli bir şekilde ele alabilmeleri için öncelikle mevcut dijital olgunluk seviyelerini bilmeleri ve pazardaki rakipleriyle karşılaştırabilmeleri gerekmektedir.

Türkiye dijitalleşme konusunda son yıllarda önemli adımlar atarak Avrupa Dijital Rekabet Edebilirlik Merkezi’nin (European Center for Digital Competitiveness) 2021 yılı “Digital Riser Report”una göre dünyada 19. sıradan 5. sıraya yükselmiştir. E-devlet artık günlük hayatın bir parçası olmuş ve bu bile Türkiye’yi G20 ülkeleri arasında en büyüklerden biri yapmıştır. Peki işletmeler özelinde durum nedir?

¹ Doç. Dr., Marmara Üniversitesi, İşletme Fakültesi, Veri İletişimi ve Bilgisayar Ağları AD., fgurder@marmara.edu.tr

Organizasyon yapısında basık hiyerarşinin uygulanması yaratıcılığı ve esnekliği destekler, karar alma sürecini kısaltır ve bu sayede işletmeler hızlanır. Dijital olgunluğun artması için basık hiyerarşiye doğru ilerlenmelidir.

İşletmede kullanılan yazılımlar birbirleriyle uyumlu hale getirilip sistemlerin sorunsuz iletişim kurmaları sağlanmalı, enformasyon teknolojilerinde veri güvenliği temin edilmelidir. Dijitalleşme mutlaka yeni makineler anlamına gelmez. Eski makineleri yaratıcılık ve yenilikçilik ile dijitalleştirebilmek de mümkündür. Büyük Veri ve Yapay Zekâ uygulamalarıyla verilerin değerlendirilmesine önem verilmelidir.

Başarı için işletmeler müşteri odaklı düşünmek zorundadır. Bunun için dijitalleşme yatırımları müşteri yolculuğunun tutarlılığını sağlamak üzere yapılmalı, müşteri ihtiyaçlarını da dikkate alan istikrarlı bir kanal yönetimi uygulanmalıdır.

Kurumlar Anahtar Performans Göstergelerini (KPI - Key Performance Indicator) özellikle dijitalleşme faaliyetlerini ölçmek, belgelemek ve kontrol için Balance Scorecard ve benzeri yöntemlere uyarlamalıdır. Geleceğin çalışanlarının dijital teknolojilerle yetişen Z kuşağı ve hatta Alfa kuşağı olacağını kabul edersek bu genç çalışanlar için „çalışan başına bir kişisel gelişim planı“ gibi yeni yönetim yaklaşımlarını uygulamaya koymak dijitalleşme sürecine ivme kazandıracaktır.

Çalışanların çalışmaktan keyif aldıkları, görevlerini verimli ve üretken bir şekilde yerine getirebildikleri modern çalışma ortamlarının yaratılması değişim sürecine daha kolay ayak uydurmalarını sağlayacak, içlerindeki yenilikçi ruhu besleyecektir. Mutlu olan çalışanlar yeni fikirlerle sürece katkıda bulunabileceklerdir. Hibrit çalışma (hybrid working), evden çalışma (home office), uzaktan/mobil çalışma (remote working), parçalı çalışma (co-working), ortaklı çalışma (job sharing) dijital çağla birlikte uygulanan en keyif verici çalışma modelleridir.

KAYNAKÇA

- Arthur D. Little (2019). *Legacy transformation dilemma*. Arthur D. Little Luxembourg S.A. October 2019.
- Bertschek, I. (2020). Digitalisierung – der Corona-Impfstoff für die Wirtschaft. *Wirtschaftsdienst – Zeitschrift für Wirtschaftspolitik*, 100. Jahrgang, 2020, Heft 9, 653-656.
- BMAS (2017). *Weissbuch Arbeiten 4.0*. Bundesministerium für Arbeit und Soziales (Ed.), Berlin. https://www.denkfabrik-bmas.de/fileadmin/Downloads/Publikationen/weissbuch_barrierefrei.pdf
- Cresswell, J. (2021). *Oxford Dictionary of Word Origins*. 3rd Revised edition, Oxford: Oxford University Press. ISBN 978-0-19-886875-0
- Crummenerl, C. & Seebode, R.O. (2016). Das Geheimnis erfolgreicher digitaler Transformation – Warum Führung, Befähigung und Kultur den Unterschied machen. *Digital Leadership: Erfolgreiches Führen in Zeiten der Digital Economy*, T. Petry (Ed.), 151-186. Freiburg: Haufe Verlag.
- Deloitte (2013). Digitalisierung im Mittelstand. <http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/Digitalisierung-im-Mittelstand.pdf>

- European Center for Digital Competitiveness (2021). *Digital Engagement Report 2021*. Berlin, Germany. <https://digital-competitiveness.eu/wp-content/uploads/Digital-Engagement-Report-2021.pdf>
- Digital Transformer Institute (2021). <http://www.digitaltransformerinstitute.ch/>
- Egeli, M. (2016). *Erfolgsfaktoren von Mobile Business. Ein Reifegradmodell zur digitalen Transformation von Unternehmen durch Mobile IT*. Wiesbaden: Springer Vieweg Verlag – BestMasters.
- European Center for Digital Competitiveness (2021). *Digital Riser Report 2021*. Berlin. https://digital-competitiveness.eu/wp-content/uploads/Digital_Riser_Report-2021.pdf
- Fraunhofer-Institut für Materialfluss und Logistik IML (2022). *Einkauf 4.0 Check*. https://www.iml.fraunhofer.de/de/abteilungen/b2/einkauf_finanzen_supply_chain_management/dienstleistungen/einkauf-4-0/einkauf-4-0-check.html
- Gabler Wirtschaftslexikon (2022). Digitalisierung. <https://wirtschaftslexikon.gabler.de/definition/digitalisierung-54195>
- Koch, V. & Geissbauer, R. (2014). *Industrie 4.0 - Chancen und Herausforderungen der vierten industriellen Revolution*. Pwc – Strategy& Study, October 2014. <https://www.strategyand.pwc.com/de/de/industrie-teams/industriegueter/industrie-4-0-chancen/industrie-4-0.pdf>
- Rossmann, A. (2016). Digitale Reifegradmodelle: theoretische Grundlagen und praktische Anwendung. *IM+io Das Magazin für Innovation, Organisation & Management*, Vol.31 Issue 4 (Heft 04/2016), 42-47.
- Rump, J. & Eilers, S. (2017). *Auf dem Weg zur Arbeit 4.0: Innovationen in HR*. Berlin: Springer Verlag.
- Schmitt, F. (2021). Die Innovationsleistung im Verhältnis zum digitalen Reifegrad eines KMU - eine Analyse. Yüsek Lisans Tezi, Riedlingen: SRH Fernhochschule. doi:10.13140/RG.2.2.16694.42563
- The Consumer Goods Forum & Accenture Industry (2021). Digital Manufacturing & Operations Springboard. Virtual Event Executive Summary, 19 January 2021. <https://www.theconsumergoodsforum.com/wp-content/uploads/2021/02/CGF-Accenture-E2E-Virtual-Springboard-Executive-Summary-Jan-2021.pdf>
- Zölch, M., Oertig, M. & Calabrò, V. (2017). *Flexible Workforce - Fit für die Herausforderungen der modernen Arbeitswelt? Strategien, Modelle, Best Practice*. Bern: Haupt Verlag.